

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ ЯК СПОРТИВНА ДИСЦИПЛІНА

Верітов О. І.

*доктор педагогічних наук,
доцент кафедри фізичної культури та спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-4566-3700
kop230405@gmail.com*

Воронкова Т. В.

*викладач кафедри фізичної культури та спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0009-0009-9904-6378
tauana.voroncova23@gmail.com*

Маєр О. О.

*Студентка
Запорізький національний університет
вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0009-0007-7418-4737
maerhelen@4gmail.com*

Ключові слова: *спортивні клуби, індустрія великого спорту, фізична культура, спорт, спортивні відносини.*

У процесі написання статті ми здійснили аналіз літературних джерел на тему «Організація роботи спортивних клубів». Це дало нам змогу ознайомитися з роллю і місцем спортивних клубів у життєдіяльності суспільства, структурою українського спорту. Сформовано визначення поняття спортивних клубів як закладів фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток визначених напрямів фізичної культури і спорту, видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та/або спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги. Визначено головну мету, завдання й головні складові діяльності спортивного клубу (власник, виконавчий директор та обслуговуючий персонал). Виокремлено, що в Україні існує чотири базові організаційні форми діяльності спортивних клубів, а саме: професійні спортивні клуби, відомчі спортивні клуби, приватні спортивні клуби, фізкультурно-спортивні товариства. Також нами було проаналізовано нормативно-правову базу діяльності спортивних клубів в Україні, а саме: Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», Цивільний кодекс України, Кодекс законів про працю й інші документи, що регламентують спортивну діяльність. Як приклад роботи спортивного клубу проаналізовано Українську асоціацію футболу. Було визначено, що діяльність спортивного клубу може мати безліч різноманітних складових залежно від особливостей організації. Також було виявлено, що для успішного спортивного клубу потрібно обирати на роботу лише працівників із спеціалізованою вищою освітою. Економічний метод впливу на робітників є найефективнішим. А от щодо мотивації, то метод

нематеріального заохочення матиме більший вплив на працівників. У питаннях реклами клубу беззаперечними лідерами є соціальні мережі, на яких і слід робити акцент у маркетингових програмах організації. І найголовнішим є рівень кваліфікації працівників, який допоможе в конкурентній боротьбі з іншими клубами й видами діяльності, а також підвищить авторитет організації та привабить більшу кількість споживачів.

ORGANIZATION OF WORK OF SPORTS CLUBS AS A SPORTS DISCIPLINE

Veritov O. I.

*Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Physical Culture and Sports
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4566-3700
kop230405@gmail.com*

Voronkova T. V.

*Lecturer at the Department of Physical Culture and Sports
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0009-0009-9904-6378
tayana.voronkova23@gmail.com*

Maier O. O.

*Student
Zaporizhzhia National University
University str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0009-0007-7418-4737
maerhelen@4gmail.com*

Key words: *sports clubs,
the industry of big sports,
physical culture, sports,
sports relations.*

In the process of writing the article, we carried out an analysis of literary sources on the topic “organization of the work of sports clubs”. This gave us the opportunity to get acquainted with the role and place of sports clubs in the life of society, the structure of Ukrainian sports. The definition of the concept of sports clubs as institutions of physical culture and sports, which ensure the development of certain areas of physical culture and sports, types of sports, carry out physical culture and/or sports activities, and provide physical culture and sports services, has been formed. The main goal, tasks, and main components of the sports club’s activities (owner, executive director, and service personnel) were defined. It was identified that there are four basic organizational forms of sports clubs in Ukraine, namely: professional sports clubs, departmental sports clubs, private sports clubs, physical culture – sports associations. We also analyzed the legal framework of sports clubs in Ukraine, namely: the Law of Ukraine “On Physical Culture and Sports”, the Law of Ukraine “On Support of the Olympic, Paralympic Movement and Sports of Higher Achievement in Ukraine”, Civil Code of Ukraine, Code of Laws and other documents regulating sports activities. As an example of the work of a sports club, it was determined that the activities of a sports club can include many different components, depending on the

specifics of the organization successful sports club, only employees with specialized higher education should be employed. The economic method of influencing workers is the most effective. As for motivation, the non-material incentive method will have a greater impact on employees. Social networks are the undisputed leaders in matters of club advertising, which should be emphasized in marketing programs of organizations. And the most important thing is the level of qualification of employees, which will help in the competition with other clubs and types of activities, as well as increase the authority of the organization and attract a larger number of consumers.

Постановка проблеми. Для розвитку індустрії спорту ефективним є масовий спорт і регулярність оздоровчо-рекреаційної рухової активності як інструменту, який здатний подовжити тривалість життя населення, знизити витрати на медицину, підвищити ефективність праці. Розвиток системи спортивних клубів України дасть змогу оптимізувати організацію фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи серед населення, що закріплено в нормативно-правових і програмних документах сфери фізичної культури та спорту. Спортивні клуби є закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток визначених напрямів фізичної культури і спорту, видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та/або спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги. Органи державної влади й органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів шляхом надання організаційної, методичної та іншої допомоги. Фінансування діяльності спортивних клубів здійснюється коштом власника (засновника), з інших джерел, не заборонених законодавством.

Актуальність цього дослідження полягає в необхідності вдосконалення організації роботи спортивних клубів в Україні, що є важливим аспектом розвитку індустрії фізичної культури та спорту. У сучасних умовах, коли здоровий спосіб життя стає все більш популярним, зростає потреба у високоякісних спортивних послугах, що можуть забезпечити саме спортивні клуби. Зважаючи на те, що спортивні клуби виконують ключову роль у популяризації спорту серед населення, їхня ефективна робота сприяє не лише фізичному розвитку громадян, але й покращенню загального стану здоров'я нації. Крім того, розвиток спортивних клубів, особливо приватних, може стати потужним інструментом в умовах ринкової економіки, адже вони здатні генерувати прибуток, залучаючи різні верстви населення до занять спортом.

На тлі низької підтримки спорту державою та необхідності пошуку нових шляхів фінансування дослідження організаційної структури й економічних механізмів діяльності спортивних клубів набуває особливої актуальності. Світовий досвід, зокрема приклади Японії та Німеччини, свідчить

про те, що розвиток мережі спортивних клубів є ефективним засобом оздоровлення населення та підвищення тривалості життя. Таким чином, дослідження методичних і теоретичних аспектів організації роботи спортивних клубів є важливим кроком у забезпеченні їх ефективної діяльності, що, зі свого боку, сприятиме зростанню рівня фізичної культури та спорту в Україні.

Метою статті є обґрунтування основних методичних і теоретичних положень стосовно забезпечення ефективної організації роботи спортивних клубів.

Виклад основного матеріалу. Спорт – це ефективний засіб фізичного виховання, його цінність визначається стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення, і в цьому плані спорт має міжнародне значення. Але він зводиться не лише до фізичного виховання. Спорт має самостійне загальнокультурне, педагогічне, естетичне й інші значення [1]. За даними літературних джерел, у сучасному світі до міжнародного спортивного руху залучено близько 4,5 млрд осіб. Не є винятком і Україна – 13 % громадян нашої держави регулярно займаються спортом, і ця цифра постійно зростає [5]. Сфера фізичної культури і спорту в Україні ділиться на два великі сегменти: професійний спорт (спорт вищих досягнень) і масова фізична культура та спорт. Питаннями професійного спорту займаються центральні регіональні органи влади, проблемами масової фізичної культури і спорту – органи місцевого самоврядування [3]. Усі вищезгадані фактори спонукають до відкриття нових спортивних секцій, клубів тощо.

У зарубіжній термінології та практиці розрізняють муніципальні та приватні клуби. Муніципальні клуби переважно некомерційні. Приватні клуби – типові комерційні організації. Ці клуби різняться між собою за багатьма параметрами: цільовою скерованістю, економічними механізмами, ефективністю роботи. У муніципальних клубах ціни низькі, але і якість послуг нижча; у приватних клубах ціни відносно високі, але і якість висока [4].

В Україні існує чотири базові організаційні форми діяльності спортивних клубів, а саме: професійні спортивні клуби, відомчі спортивні клуби,

приватні спортивні клуби, фізкультурно-спортивні товариства. Через низьку підтримку спорту державою стає необхідним шукати нові шляхи його популяризації та донесення до різних верств населення. Одним із таких шляхів є приватні спортивні клуби. Світовий досвід показує, що створення мережі спортивних клубів є ефективним засобом оздоровлення громадян держави. Так, наприклад, у Японії на кожні 25–30 осіб припадає один спортивний клуб, у Німеччині існує 90 тис. клубів, які охоплюють понад 27 млн мешканців країни. Не випадково ці країни займають провідні позиції щодо тривалості життя населення у світі. Однак фахівці зазначають, що спортивних установ не вистачає і підтримка держави не є достатньою. Це зумовлює важливість і необхідність створення та розвитку приватних спортивних клубів, які працюють на відкритій комерційній основі [2]. В умовах ринкової економіки однією з тенденцій гуманізації процесу підключення населення до занять руховою активністю є надання можливостей для доступної реалізації даних потреб. В Україні фізкультурно-спортивні послуги надаються державними та суспільними організаціями, юридичними та фізичними особами [6].

Важливе місце у фізкультурно-спортивній діяльності посідають фізкультурно-спортивні товариства. Головним джерелом їх фінансування є кошти галузевих профспілок, благодійні та членські внески. На жаль, зараз через об'єктивні причини сучасної економіки фінансування таким шляхом є дуже проблематичним. Замість пошуку нових джерел фінансування фізкультурно-спортивні товариства звертаються за допомогою до держави замість того, щоб адаптуватися до умов сучасного ринку [23].

Сучасна система ринкової економіки вимагає пошуку більш вдалої системи розвитку фізичної культури і спорту. Однією з таких моделей виступає приватний спортивний клуб. Головною метою приватного спортивного клубу є заробіток коштів за допомогою надання спортивних послуг. Завдання спортивного клубу:

- залучити населення до занять спортом;
- популяризувати види спорту, якими можна займатись на базі приватного спортивного клубу;
- займатися пропагандою здорового способу життя та її розповсюдженням серед потенціальних клієнтів приватного спортивного клубу;
- забезпечити клієнтів загальною базою знань щодо історії спорту, олімпійського руху та ін.;
- забезпечити клієнтів необхідними умовами для занять тим чи іншим видом спорту;
- проводити змагання або конкурси як у межах клубу, так і у взаємодії з іншими спортивними клубами для підвищення мотивації та інтересу в клієнтів клубу.

Головні складові діяльності спортивного клубу – це власник, виконавчий директор та обслуговуючий персонал (тренери, менеджери, бухгалтери та ін.) [7].

Говорячи про роботу спортивних клубів, доцільно більш докладно зупинитися на нормативно-правовому регулюванні діяльності спортивних клубів. Основоположним актом, який регламентує відносини, пов'язані з фізичною культурою та спортом в Україні, є Закон України «Про фізичну культуру і спорт», який закладає правові, соціальні, економічні й організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, передбачає участь державних органів, посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності у зміцненні здоров'я громадян, досягненні високого рівня працездатності та довголіття засобами фізичної культури і спорту [8].

Серед інших законів, що регламентують спортивні відносини, можна назвати:

1) Закон України «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», який сприяє створенню передумов для успішної підготовки й участі членів збірних команд України в Олімпійських, Параолімпійських іграх, вихованню молоді засобами спорту в дусі олімпізму;

2) Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» – прогресивний нормативно-правовий акт з погляду спортивної етики, антикорупційної діяльності та відповідальності у сфері спорту;

3) Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті», який визначає правові й організаційні засади здійснення антидопінгового контролю в Україні, участі відповідних закладів, установ та організацій у профілактиці, запобіганні застосуванню та поширенню допінгу у спорті.

Систему законодавчих нормативно-правових актів доповнюють кодекси:

1) Цивільний кодекс України – регулює відносини, які виникають під час укладення й виконання договорів у професійному спорті (більшість цивільно-правових договорів у сфері професійного спорту належать до типу договорів про надання послуг, і вже в межах цього типу виокремлюються, наприклад, договори про надання спортивних, освітніх послуг, договори страхування, агентські договори, договори про спонсорство тощо);

2) Кодекс законів про працю – регламентує трудові відносини всіх учасників спортивних відносин (з огляду на специфіку спортивної діяльності у трудових контрактах в галузі професійного спорту зазначаються такі основні умови: права й обов'язки сторін; строк дії контракту, порядок його достроко-

вого припинення; умови та порядок участі в тренувальному й ігровому процесах, умови роботи та відпочинку; медичне та соціальне забезпечення працівника; умови оплати праці, преміальні та заохочувальні виплати, відшкодування витрат; відповідальність сторін і порядок вирішення спорів; інші умови, які не погіршують положення працівника порівняно із законодавством України про працю);

3) Податковий кодекс України, норми якого регулюють порядок сплати податків учасниками спортивних відносин;

4) Кодекс про адміністративні правопорушення – встановлює відповідальність за проступки у сфері спорту;

5) Кримінальний кодекс України – встановлює відповідальність за найбільш суспільно небезпечні правопорушення в спортивній сфері.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади є Міністерство молоді та спорту України, яке забезпечує формування та реалізує державної політики у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту.

Наступними за ієрархією є спортивні федерації – громадські об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості. У найменуванні спортивної федерації зазначається вид спорту, розвитку якого вона сприяє. Спортивні федерації можуть мати всеукраїнський або місцевий статус. Центральний орган виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту може надати спортивній федерації статус національної спортивної федерації. Такий статус надається лише одній спортивній федерації.

У клубній системі федерації історично створюються за принципом «знизу нагору» представниками клубів і будуються на аналогічних засадах самоврядування та демократичного прийняття рішень, як і в клубах. Федерації координують клуби, організують змагання між ними, допомагають знаходити, виробляти та закріплювати кращі практики навчання, тестування й оцінювання тощо. Як приклад, такою є Українська асоціація футболу. Головна мета її діяльності – забезпечення та сприяння зростанню рівня й масовості футболу в Україні. Цілі діяльності асоціації:

- забезпечення гідного представництва України в міжнародному футбольному співтоваристві;
- розвиток системи пропаганди і популяризації футболу.

Федерація в клубній системі є об'єднанням клубів, тому вона зацікавлена у створенні й успішній діяльності клубів. Загалом створити футбольний клуб має право будь-хто. У нашій країні найчастіше створюють клуби тренери, колишні професійні футболісти або люди, що наближені до цієї сфери і мають бажання розвивати цей вид спорту.

Створення спортивного клубу може здійснюватися трьома способами:

- без державної реєстрації – створюється спортивною організацією шляхом прийняття засновником власного рішення про створення спортивної організації у формі суспільного об'єднання;
- з державною реєстрацією спортивного клубу;
- спортивний клуб може існувати і на правах структурного підрозділу іншої організації.

Основними складовими діяльності спортивного клубу є власник, виконавчий директор та обслуговуючий персонал (тренери, менеджери, бухгалтери та ін.).

Тож спортивні клуби – це заклади фізичної культури і спорту, що забезпечують розвиток різних видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги. Діють вони на підставі статуту й реєструються у встановленому порядку. Заснувати спортивний клуб може як фізична, так і юридична особа.

Висновки. Підводячи підсумки, можна сказати, що спорт є невід'ємною частиною людського життя. Не даремно кажуть «у здоровому тілі здоровий дух», тож кожен хоче почувати себе здоровим як фізично, так і морально. Завдяки збільшенню інтересу суспільства до спорту виникає гостра потреба у спортивних клубах для задоволення їхніх потреб.

В Україні існує чотири базові організаційні форми спортивних клубів: приватні, відомчі, професійні та фізкультурно-спортивні товариства. У своїй діяльності вони керуються Законами України «Про фізичну культуру і спорт», «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», «Про антидопінговий контроль у спорті», а також Цивільним кодексом України, Кодексом законів про працю, Податковим кодексом України, Кодексом про адміністративні правопорушення та Кримінальним кодексом України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апаров А. М. Спортивне право України. Київ : Стиль, 2012. 520 с.
2. Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти. URL: <http://surl.li/ugesy>.
3. Сладкевич В. П., Чернявський А. Д. Сучасний менеджмент організацій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : МАУП, 2007. 488 с.
4. Дутчак М. В. Реалії та перспективи трансформування масового спортивного руху в Україні. *Збірка наукових праць «Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні»*. Рівне, 2003. С. 114–118.

5. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика. Київ : Олімп. літ., 2009. 279 с.
6. Жданова О. М., Чеховська Л. Я. Управління сферою фізичного виховання і спорту. Дрогобич : Коло, 2009. 224 с.
7. Закон України «Про підтримку олімпійського, паролімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні». URL: <http://surl.li/ugect>.
8. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». URL: <http://surl.li/ugecp>.

REFERENCES

1. Aparov, A.M. (2012). *Sportyvne pravo Ukrainy* [Sports law of Ukraine]. Kyiv: Styl. 520 p.
2. *Ukrainska asotsiatsiia z rozvytku menedzhmentu ta biznes-osvity* [Ukrainian Association for the Development of Management and Business Education]. URL: <http://surl.li/ugecy>.
3. Sladkevych, V.P., Cherniavskiy, A.D. (2007) *Suchasnyi menedzhment orhanizatsii* [Modern management of organizations]: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. Kyiv: MAUP. 488 p.
4. Dutchak, M.V. (2003). *Realii ta perspektyvy transformuvannia masovoho sportyvnoho rukhu v Ukraini* [Realities and prospects of transformation of the mass sports movement in Ukraine]. *Kontsepsiia rozvytku haluzi fizychnoho vykhovannia i sportu v Ukraini*. P. 114–118.
5. Dutchak, M.V. (2009). *Sport dlia vsikh v Ukraini: teoriia i praktyka* [Sport for all in Ukraine: theory and practice]. Kyiv: Olimp. lit. 279 p.
6. Zhdanova, O.M., Chekhovska, L.Ia. (2009). *Upravlinnia sferoiu fizychnoho vykhovannia i sportu* [Management of the field of physical education and sports]. Drohobych: Kolo. 224 p.
7. *Zakon Ukrainy "Pro pidtrymku olimpiiskoho, paralimpiiskoho rukhu ta sportu vyshchych dosiahnen v Ukraini"* [Law of Ukraine "On Support of the Olympic, Paralympic Movement and Sports of the Highest Achievements in Ukraine"]. URL: <http://surl.li/ugect>.
8. *Zakon Ukrainy "Pro fizychnu kulturu i sport"* [Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports"]. URL: <http://surl.li/ugecp>.